

«NEET» ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ ՈՐՊԵՍ ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ
ԱՆԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾՈՆ

<https://doi.org/10.59982/18294359-26.1-no-05>

Աիդա Արթուրի Հովհաննիսյան

ՀԵՀ, Վանաձորի մասնաճյուղ

aidahovhannisyan93@gmail.com

Ամփոփագիր

Ժամանակակից հասարակության կարևորագույն խնդիրներից է հանդիսանում «NEET» երիտասարդությունը (Not in Education, Employment or Training) երիտասարդներ, ովքեր չեն աշխատում, չեն ստանում կրթություն և չեն անցնում մասնագիտական վերապատրաստում), որի գոյությունը կարող է բացասաբար անդրադառնալ պետության հետագա տնտեսական և սոցիալական զարգացման վրա:

Երիտասարդների՝ աշխատաշուկայից դուրս մնալն ու երիտասարդության շրջանում առկա գործազրկությունը հանդիսանում են արդիական հիմնախնդիրներ, քանի որ հատկապես զարգացող երկրներում երիտասարդությունը հաճախ է բախվում տնտեսական ճգնաժամերի հետևանքներին: Նշված հիմնախնդիրների կարգավորման գործում նշանակալի ազդեցություն կարող է ունենալ «NEET» երիտասարդության թվաքանակի կրճատմանն ուղղված քաղաքականության մշակումը: Այս խմբի ուսումնասիրության կարևորությունը պայմանավորված է նաև նրանով, որ երիտասարդների աշխատաշուկայից ու կրթական ոլորտից դուրս մնալը կարող է բացասաբար անդրադառնալ ոչ միայն երիտասարդության, այլ հետագայում նաև բնակչության ավելի բարձր տարիքային խմբերի վրա՝ վերաձվելով բարդ սոցիալ-տնտեսական խնդիր:

Ուստի, վերջին տարիներին բազմաթիվ հետազոտողներ՝ տնտեսագետներ, սոցիոլոգներ, հոգեբաններ առաջ են քաշում այս հիմնախնդիրը, իսկ պետական գործիչներն ու պետական քաղաքականություն մշակողները կենտրոնացնում են իրենց ջանքերը՝ աշխատաշուկայում երիտասարդների ներգրավվածության բարձրացման խնդիրները լուծելու համար:

Հիմնաբառեր. Գործազրկություն, տնտեսական ակտիվություն, ժողովրդագրական ճգնաժամ, սահմանափակ տնտեսական հնարավորություններ:

Ներածություն

Աշխատաշուկայում երիտասարդները հանդիսանում են բնակչության ամենախոցելի խմբերից մեկը: Նրանց մուտքը աշխատաշուկա բնութագրվում է բազմաթիվ խնդիրներով և

ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

կախված է կրթական համակարգից, որը երիտասարդներին բավարար կերպով չի ապահովում աշխատաշուկայի համար անհրաժեշտ հմտություններով, բացի այդ բացակայում են կամ թերի են զարգացած այն սոցիալական ինստիտուտները, որոնք պետք է աջակցեն երիտասարդներին աշխատաշուկա մուտք գործելու ժամանակ: Այս ամենը հանգեցնում է հասարակության մեջ չսովորող և չաշխատող երիտասարդների (NEET կամ ՉՉԵ) թվաքանակի ավելացմանը, ընդ որում Հայաստանի Հանրապետությունում այս խումբը հանդիսանում է նոր և գրեթե չուսումնասիրված երևույթ:

«NEET» խմբի ուսումնասիրության արդիականությունը պայմանավորված է նրանով, որ երկրի ներսում դրա գոյությունը նվազեցնում է կայուն աշխատանք և եկամուտներ ունենալու հնարավորությունը՝ նպաստելով աղքատության մակարդակի, պետական ու մասնավոր տրանսֆերտներից կախվածության բարձրացմանը:

Սույն հոդվածի նպատակն է հետազոտել «NEET» երիտասարդություն հասկացության տեսական հիմքերը և վերլուծել այդ գործոնի դրսևորման հիմնական պատճառներն ու տնտեսության կայունության վրա հնարավոր ազդեցությունը:

Հետազոտության օբյեկտը՝ «NEET» երիտասարդների խումբն է, իսկ առարկան՝ այդ երևույթի տնտեսական բովանդակության և ՀՀ-ում դրա դինամիկայի, ինչպես նաև տնտեսության վրա սոցիալ-տնտեսական հետևանքների ուսումնասիրությունն ու վերլուծությունը:

Հետազոտության ընթացքում կիրառվել են դիտարկման, վիճակագրական վերլուծության և համեմատության մեթոդները:

Ներկայումս, բնակչության ծերացման համաշխարհային միտումների պայմաններում, մեծ է երիտասարդության սոցիալական և տնտեսական ներուժը, քանի որ նրանք իրենց տնտեսական ակտիվ գործունեությամբ կարող են նպաստել տնտեսական աճին և կայուն հիմքեր ապահովել սոցիալական պետության ստեղծման համար:

Լրացուցիչ ցուցանիշի անհրաժեշտությունը, որը հնարավորություն կտար բնութագրել երիտասարդների խումբը, ովքեր չեն աշխատում, չեն ստանում կրթություն և չեն մասնակցում մասնագիտական վերապատրաստումների, Մեծ Բրիտանիայում 1980-ական թվականներին առաջ քաշեց «NEET» երիտասարդություն հասկացությունը:

«NEET» խմբում ընդգրկվում են այն երիտասարդները, ովքեր տվյալ ժամանակահատվածում չեն աշխատում, չեն սովորում ու չեն մասնակցում մասնագիտական վերապատրաստման գործընթացներին անկախ իրենց կրթության մակարդակից, ինչն իր հերթին մեծացնում է աշխատաշուկայից դուրս մղման և սոցիալական մեկուսացման ռիսկը: Սովորաբար այս խմբում ներառվում են 15-24 տարեկան անձինք, սակայն միջազգային մի շարք կառույցներ ցուցանիշի հաշվարկման ժամանակ կիրառում են ավելի լայն տարիքային շրջանակ՝ ընդգրկելով 15-29 տարեկան երիտասարդներին:

ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի սահմանմամբ «NEET» երիտասարդները աշխատուժից դուրս գտնվող չտվորող և չաշխատող 15-29 տարեկան այն անձինք են (կրթություն կամ ուսուցում չստացող, զբաղվածություն չունեցող երիտասարդներ), ովքեր ո՛չ զբաղված են որևէ եկամտաբեր տնտեսական գործունեությամբ, ո՛չ էլ ներառված են ֆորմալ կրթության մեջ [ՀՀ վիճակագրական կոմիտե: «Աշխատուժից դուրս բնակչություն», 42]:

Այս հասկացությունը բազմաբովանդակ է և ընդգրկում է տարբեր բնութագրեր ունեցող երիտասարդների խմբեր: Այսպես, ցուցանիշն առնչվում է ինչպես բարձրագույն կրթություն ունեցող գործազուրկներին, այնպես էլ դպրոցն ավարտած և մասնագիտություն չունեցող, թերի կրթությամբ երիտասարդներին [Mascherini, 507]:

Հարկ է նկատել, որ ամբողջ աշխարհում նկատվում է հասարակության մեջ «NEET» երիտասարդների քանակական աճ, ինչը հանգեցնում է ոչ միայն տնտեսական, այլ նաև սոցիալական անկայունության:

Բացի այդ, զբաղվածության և կրթության մեջ չներառվելը կարող է չսահմանափակվել միայն երիտասարդ տարիքով, այլ շարունակվել դրսևորվել նաև միջին ու բարձր տարիքային խմբերում՝ հանգեցնելով գործազրկության կամ տնտեսական ոչ ակտիվության: Այսպիսով, «NEET» երիտասարդները հանդիսանում են բնակչության սոցիալապես խոցելի խմբերից մեկը՝ գտնվելով նույն հարթությունում այլ խոցելի խմբերի՝ ոչ ֆորմալ զբաղվածների, գործազուրկների, անկայուն զբաղվածների հետ:

Եվրոպական միությունում աշխատուժի ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ «NEET» կարգավիճակում հայտնվելու վրա ազդում են մի շարք գործոններ, որոնց թվում են՝ ընտանիքի անդամների խնամքի ապահովումը, առողջական սահմանափակումները, ինչպես նաև աշխատանքային հնարավորությունների նկատմամբ հուսահատությունը, ինչն էլ հանգեցնում է երիտասարդների կողմից աշխատանք չփնտրելուն:

Հազվադեպ հանդիպող պատճառներից կարող են լինել անձի չաշխատելու արտահայտված դիրքորոշումը, ինչը չի հանդիսանում որևէ քաղաքականության թիրախ:

Երիտասարդների՝ վաղ փուլում աշխատաշուկայից դուրս մնալը կարող է ունենալ երկարաժամկետ բացասական հետևանքներ, որոնք արտահայտվում են հմտությունների աստիճանական կորստով և հետագա մրցունակության նվազմամբ: Այս երևույթը տնտեսագիտական գրականության մեջ բնութագրվում է որպես «սպիի էֆեկտ»: Վերջինս դրսևորվում է այն դեպքում, երբ անձը, կորցնելով աշխատանքը, աշխատաշուկայում դառնում է անմրցունակ, հաճախ ստանում՝ ցածր աշխատավարձ և արդյունքում հայտնվում՝ բարդ հոգեբանական վիճակում:

Տնտեսագիտական հետազոտությունները ցույց են տալիս, որ կրթությունից և աշխատաշուկայից դուրս մնալը էապես մեծացնում է աղքատության ռիսկը, քանի որ սահմանափակվում են կայուն եկամուտ ձևավորելու հնարավորությունները, ինչն էլ թույլ է

ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

տալիս եզրակացնել, որ «NEET» կարգավիճակը նաև սահմանափակ տնտեսական հնարավորությունների արդյունք է:

Այսպես, սահմանափակ ֆինանսական հնարավորություններ ունեցող ընտանիքներում սահմանափակվում են նաև կրթություն ստանալու հնարավորությունները, որոնք հասանելի են հասարակության առանձին խմբերին՝ հաշվի առնելով կրթական հաստատություններում վարձավճարների բարձր մակարդակը, որն էլ իր հերթին նպաստավոր պայմաններ է ստեղծում «NEET» կարգավիճակում երկարաժամկետ հայտնվելու համար:

Վերոնշյալ խնդիրը դրսևորվում է նաև Հայաստանի Հանրապետությունում, որտեղ աղքատությունը շատ հաճախ «ժառանգական» բնույթ է կրում՝ կրթական բարձր ծախսերի պատճառով, և որտեղ սոցիալական անհավասարությունն ու սոցիալական անարդարությունը շարունակում են մնալ բարձր մակարդակի վրա:

Եվրոպական միությունում «NEET» երիտասարդների ցուցանիշը հաշվարկվում է յուրաքանչյուր տարի հետևյալ բանաձևի շնորհիվ [International Labour Office].

$$\text{ՉՉԵ (\%)} = \frac{\text{Երիտասարդների ընդհանուր թիվ} - \text{գրադված երիտասարդներ} + \text{երիտասարդ., ովքեր չեն աշխատում, բայց ներգրավված են կրթության մեջ}}{\text{երիտասարդների ընդհանուր թիվ}} \times 100$$

Աշխատանքի միջազգային կազմակերպության վերլուծություններում օգտագործվում է ավելի պարզեցված բանաձև [International Labour Office].

$$\text{ՉՉԵ (\%)} = \frac{\text{ուսանող չհամարվող գործազուրկներ} + \text{ոչ ակտիվ և չսովորող երիտասարդներ}}{\text{երիտասարդների ընդհանուր թիվ}} \times 100$$

Ընդ որում, հարկ է նկատել, որ այս ցուցանիշն էականորեն տարբերվում է երիտասարդության շրջանում գործազրկության մակարդակից:

Չնայած այն հանգամանքին, որ և՛ գործազուրկները, և՛ «NEET» կարգավիճակում գտնվողները չեն աշխատում, այս երկու խմբերը էապես տարբերվում են. գործազուրկներն ակտիվորեն փնտրում են աշխատանք ու համարվում են տնտեսապես ակտիվ, մինչդեռ «NEET» խմբում ընդգրկվածները չեն ներգրավվում աշխատանք փնտրելու գործընթացներում [World Bank Group]:

Ընդ որում, գործազուրկների մեջ առանձնացվում են նրանք, ովքեր վերադառնում են աշխատանքի շուկա, նրանք, ովքեր ժամանակավորապես են դուրս են մնացել աշխատաշուկայից կամ նրանք, ովքեր գտնվում են երկարաժամկետ գործազրկության մեջ:

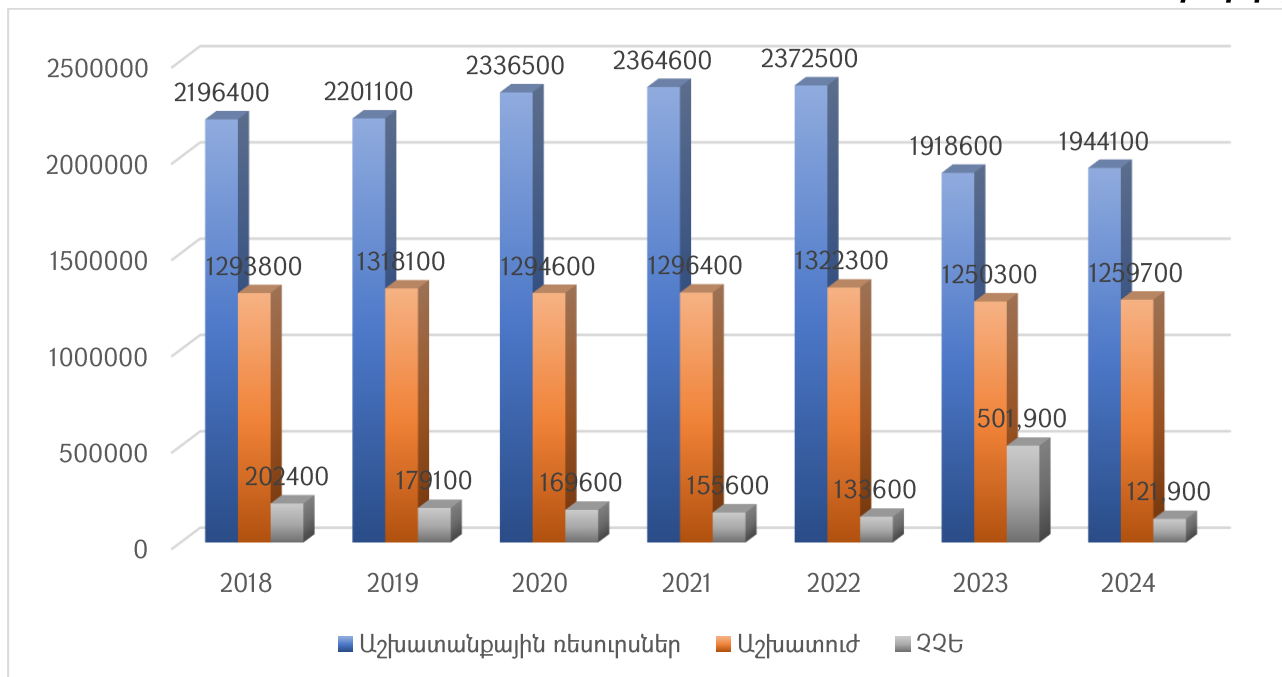
ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

Մինչդեռ «NEET» ցուցանիշն արտահայտում է ընդհանուր երիտասարդության շրջանում այն երիտասարդների քանակը, որոնք զբաղված չեն, չեն սովորում և մասնագիտական վերապատրաստում չեն անցնում, այն դեպքում, երբ գործազրկությունը բնութագրում է տնտեսապես ակտիվ բնակչության շրջանում գործազուրկ երիտասարդների (աշխատում են կամ ակտիվորեն փնտրում են աշխատանք) թվաքանակը: «NEET» կարգավիճակում գտնվողների և գործազուրկների նմանությունը կայանում է միայն նրանում, որ երկուսն էլ չեն աշխատում, սակայն գործազուրկներն ակտիվորեն փնտրում են աշխատանք, իսկ «NEET» կարգավիճակում գտնվողները՝ ոչ: Այդ իսկ պատճառով երիտասարդության շրջանում գործազրկության մակարդակը սովորաբար գերազանցում է «NEET» ցուցանիշը:

«NEET» ցուցանիշը կարևորագույն և լրացուցիչ տեղեկատվություն կարող է տրամադրել գործազրկության և աշխատուժի ցուցանիշների վերլուծության համար: Այսպես, եթե տնտեսական անկումների ժամանակ աշխատուժի մեջ երիտասարդների ներգրավվածության մակարդակը նվազի հիասթափությամբ պայմանավորված, ապա դա կարող է արտահայտվել «NEET» ցուցանիշի բարձրացմամբ:

Ուսումնասիրվող ժամանակահատվածում ՀՀ «NEET» երիտասարդների քանակը հիմնականում դրսևորել է նվազման միտում՝ 2018 թվականի համեմատ 2024 թվականին նվազելով 39.7%-ով: 2022 թվականին այդ ցուցանիշը կազմել է 133.6 հազ. մարդ, որը կազմել է 15-29 տարեկան երիտասարդների 25.9%-ը և ընդհանուր աշխատուժի 10.1%-ը, 2024 թվականին այդ ցուցանիշները կազմել են համապատասխանաբար՝ 23.3% և 9.67% (Տե՛ս, Գծապատկեր 1):

Գծապատկեր 1

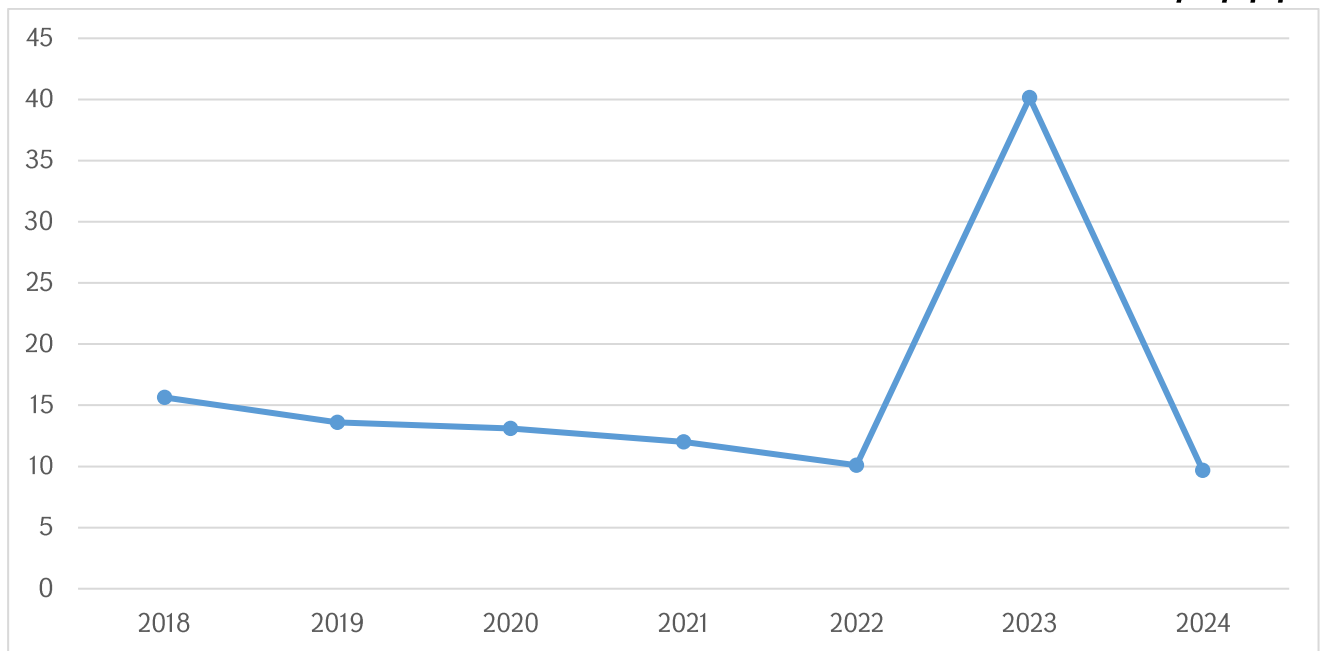

ՀՀ-ում «NEET» երիտասարդների (15-29 տարեկան) քանակը 2018-2024թթ. (մարդ)
[ՀՀ վիճակագրական կոմիտե: «Աշխատանքի շուկան Հայաստանում»]

ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

Տվյալների վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ երիտասարդների զգալի հատվածը դուրս է մնում աշխատուժից, ինչը բացասաբար է անդրադառնում տնտեսական ակտիվության վրա: Այսպես, 2023 թվականին տեղի է ունեցել «NEET» երիտասարդների քանակի զգալի աճ, որը կարող է պայմանավորված լինել ինչպես համավարակի տնտեսական ազդեցությամբ, այնպես էլ աշխատաշուկայի կառուցվածքային փոփոխություններով: Այսպես, ցուցանիշը 2023 թվականին շուրջ 3.8 անգամ գերազանցել է նախորդ տարվա ցուցանիշը, ընդ որում կազմելով ընդհանուր աշխատանքային ռեսուրսների 26.16%-ը և աշխատուժի 40.14%-ը, այն դեպքում, երբ 2018 թվականին այդ ցուցանիշները համապատասխանաբար կազմել են 9.22% և 15.64% (Տե՛ս, Գծապատկեր 2):

Գծապատկեր 2

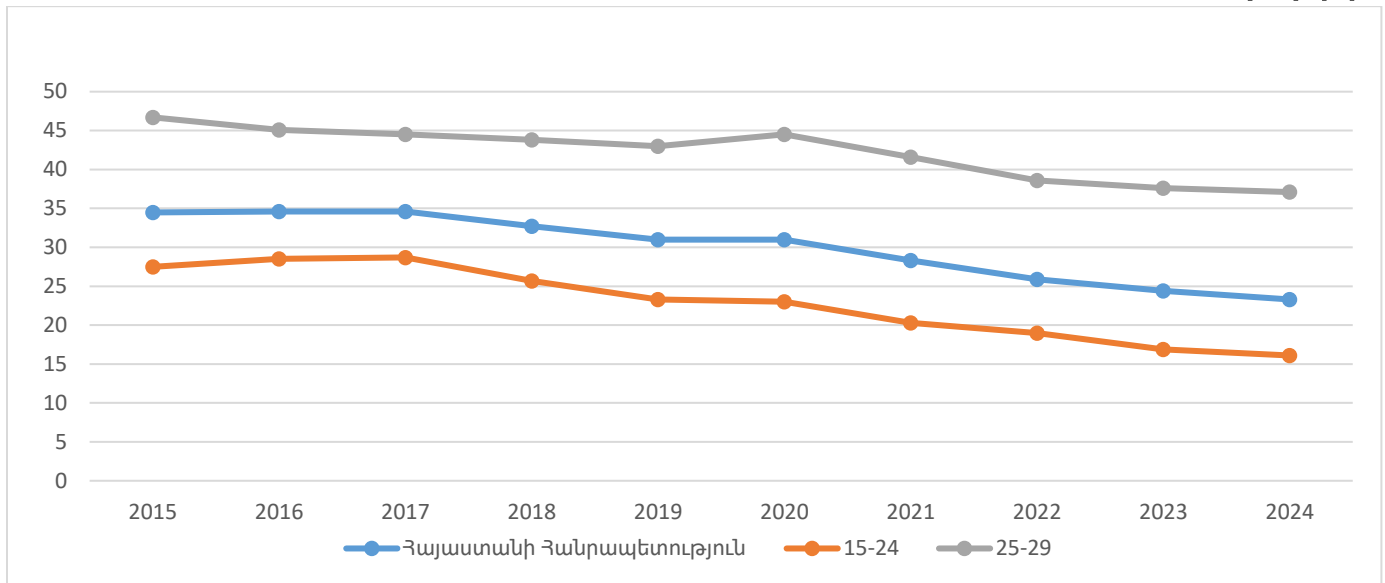
ՀՀ-ում «NEET» երիտասարդների (15-29 տարեկան) մասնաբաժինը աշխատուժի մեջ (%) [ՀՀ վիճակագրական կոմիտե: «Աշխատանքի շուկան Հայաստանում»]

Հարկ է նշել, որ Հայաստանի Հանրապետություն 15-29 տարեկան երիտասարդների խմբում «NEET» երիտասարդները կազմում են 24.4%, ընդ որում «NEET» երիտասարդների մասնաբաժինը զգալի բարձր է 25-29 տարիքային խմբի երիտասարդների թվաքանակում, որը 2015 թվականին կազմել է 46.7%, ինչը վկայում է կրթական համակարգից աշխատաշուկա անցնելու ընթացքում գոյություն ունեցող խոչընդոտների մասին: Սա նշանակում է, որ խնդիրը կապված է ոչ միայն կրթության հասանելիության, այլ նաև կրթական համակարգի և աշխատաշուկայի միջև առկա անհամապատասխանության հետ: Վերջին 10 տարվա ընթացքում այդ ցուցանիշը ճիշտ է նվազել է 9.6%-ով, սակայն միևնույն է դեռևս շարունակում է մնալ բարձր՝ 2024 թվականին կազմելով 37.1%: Իսկ 15-24 տարեկան երիտասարդների ընդհանուր

ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

թվաքանակում այդ ցուցանիշը 2024 թվականին կազմել է 16.1%՝ 2015 թվականի 27.5%-ից նվազելով 11.4%-ով (Տե՛ս, Գծապատկեր 3):

Գծապատկեր 3

ՀՀ-ում «NEET» երիտասարդների (15-29 տարեկան) մասնաբաժինը նույն տարիքային խմբի բնակչության թվաքանակում (%), [ՀՀ վիճակագրական կոմիտե: Կրթություն կամ ուսուցում չստացող]

Ընդ որում, ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ վերջին տարիներին ՀՀ-ում «NEET» երիտասարդության ցուցանիշը ճիշտ է գրանցել է նվազման միտում, սակայն շարունակում է մնալ բարձր մակարդակի վրա: Այսպես, 2018 թվականին այն կազմել է 33.6%, իսկ 2021 թվականին՝ 27.7%, ինչը համարվում է բարձր ցուցանիշ (Տե՛ս, Աղյուսակ 1):

Աղյուսակ 1

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
«NEET» երիտասարդներ, որից՝	33,6	30,8	29,9	27,7	26,1	24,3	22,6
կին	32,9	32,3	31,0	30,6	26,6	27,7	23,9
տղամարդ	34,3	29,3	28,8	24,6	25,5	20,5	21,1

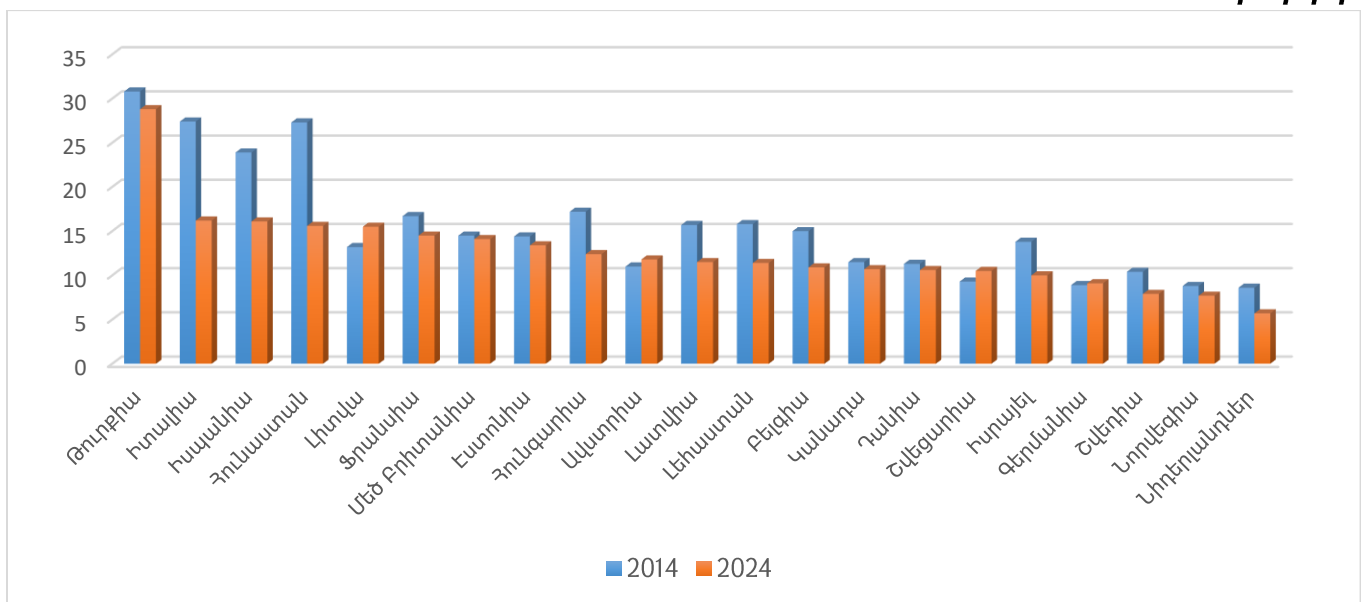
ՀՀ-ում «NEET» ցուցանիշը 2018-2024թթ. (%) [International Labour Organization]

Հետագա տարիներին նկատվում են դրական փոփոխություններ, ինչին նպաստել են պետության կողմից երիտասարդների որպես երկրի զարգացման շարժիչ ուժի դիտարկմանն ուղղված համապատասխան քաղաքականության իրականացումը, որն ամրագրվել է նաև 2025 թվականին ընդունված «Երիտասարդական քաղաքականության մասին» ՀՀ օրենքում, ինչպես

ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

նաև իրականացվող զբաղվածության ծրագրերը: «NEET» երիտասարդների մեջ կանանց մասնաբաժինը շարունակում է մնալ բարձր, վերջիններիս թվաքանակը շուրջ 2 անգամ գերազանցում է տղամարդկանց թիվը՝ 2024 թվականին կազմելով համապատասխանաբար 41.6 հազ. մարդ և 80.3 հազ. մարդ: Սա կարելի է բացատրել մի շարք սոցիալ-մշակութային գործոնների ազդեցությամբ, մասնավորապես՝ տնային տնտեսություններում կանանց ներգրավվածության բարձր մակարդակով: Այսպիսով, ՀՀ-ում աշխատանք չփնտրելու որպես գլխավոր պատճառներ առանձնացվում են՝ առողջական խնդիրները, աշխատանք չգտնելու հույսի բացակայությունը (հուսազուրկներ) և ընտանեկան հանգամանքները: Հարկ է նշել, որ Covid-19 համավարակը նշանակալի ազդեցություն է ունեցել ամբողջ աշխարհի երիտասարդների կյանքի վրա՝ խորացնելով նրանց զբաղվածության և կրթական հնարավորությունների սահմանափակումները: Դրա հետևանքներից մեկն էլ «NEET» երիտասարդների թվի էականորեն ավելացումն է: Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպության (OECD) անդամ երկրներում նկատվել է «NEET» երիտասարդների թվի ավելացում՝ միջինում աճելով 13.6%-ից մինչև 14.7%, ընդ որում աճի բարձր ցուցանիշներ են գրանցվել Կանադայում, ԱՄՆ-ում և Իսպանիայում, որտեղ աճը կազմել է համապատասխանաբար 3.8%, 2.7% և 2.6%: Թուրքիայում, Իտալիայում և Իսպանիայում այդ ժամանակաշրջանում ստեղծվել էր վատթարագույն վիճակ, մասնավորապես Թուրքիայում այդ ցուցանիշը հասել էր մինչև 33.9%, Իտալիայում՝ 24.2%, իսկ Իսպանիայում 20.7%: Ներկայումս նույնպես այս երկրներում «NEET» ցուցանիշը համարվում է ամենաբարձրը (Տե՛ս, Գծապատկեր 4):

Գծապատկեր 4

Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպության անդամ մի շարք երկրներում ՉԶԵ ցուցանիշի փոփոխությունը 2014թ. և 2024թ. (%) [OECD]

ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

Երիտասարդության շրջանում գործազրկությունը մի շարք երկրներում հանդիսանում է կարևորագույն քաղաքական հիմնախնդիր: Երիտասարդները ներկայումս աշխատաշուկա մուտք գործելիս բախվում են անընդհատ աճող անորոշության հետ, իսկ այդ անորոշությունն ու հիասթափությունը, իրենց հերթին, կարող են ավերիչ ազդեցություն ունենալ առանձին անհատների, հասարակության և ընդհանուր տնտեսության վրա: Երիտասարդների գործազուրկ մասը ունակ չէ ներդրում ունենալ ազգային տնտեսության զարգացման մեջ: Նրանք ունեն քիչ ռեսուրսներ սպառողական ծախսեր կատարելու, քիչ հնարավորություններ որպես ներդրող ներդրումներ կատարելու համար: Երիտասարդության շրջանում լայն տարածում ունեցող գործազրկությունն ու թերզբաղվածությունը խոչընդոտում են նորարարություններին և մարդկային կապիտալում ներդրումներ կատարելու հիման վրա մրցակցային առավելությունների զարգացմանը [World Bank Group]:

Եզրակացություն

Այսպիսով, երկրի տնտեսական ակտիվությունը ուղղակիորեն կախված է աշխատունակ բնակչության թվաքանակից, քանի որ աշխատուժի կրճատման արդյունքում դժվար է ապահովել տնտեսական աճ: Չնայած աշխատունակության տարիքի շեմի բարձրացմանը՝ դրսևորվող ժողովրդագրական ճգնաժամը կնվազեցնի տնտեսական ցուցանիշների արդյունավետությունը, ուստի «NEET» ցուցանիշի բարձրացումը կհանգեցնի երկրի տնտեսական դրության վատթարացմանը, որը հնարավոր կլինի ապահովել միայն աշխատանքի արտադրողականության բարձրացման շնորհիվ, ինչն առավել բարդ խնդիր է հանդիսանում:

Միջազգային հետազոտությունների համաձայն «NEET» կարգավիճակում գտնվելու բացասական հետևանքները ժամանակի ընթացքում հաղթահարելու հարցերը դեռևս բաց են: Այն դեպքում, երբ գործազուրկների պարագայում նրանց որակավորման մակարդակը և աշխատաշուկայում մրցունակությունը հնարավոր է բարձրացնել՝ կոնկրետ աշխատանքային հնարավորություններ ստեղծելով կամ վերապատրաստման դասընթացներ առաջարկելով, «NEET» կարգավիճակում գտնվող անձանց համար անհրաժեշտ են այնպիսի լուծումներ, ինչպիսիք են՝ առողջական խնդիրներ ունեցող անձանց համար աշխատանքի ընդունման հատուկ պայմանների ձևավորումը, որոնք կարող են համատեղելի լինել նրանց անկայուն առողջական վիճակի հետ, և համապատասխան իրավական կարգավորումներ կատարելը, հատուկ սոցիալական, հոգեբանական ծառայությունների մատուցումը:

Գրականության ցանկ

1. ՀՀ վիճակագրական կոմիտե: «Աշխատուժից դուրս բնակչություն», 2018, էջ 41-49, https://armstat.am/file/article/trud_2019_3.pdf , 30.03.2026,
2. ՀՀ վիճակագրական կոմիտե: «Կրթություն կամ ուսուցում չստացող, զբաղվածություն չունեցող երիտասարդների (15-24 տարեկան) համամասնությունը», 2015-2024,

ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

- https://www.armstat.am/am/?nid=699&ind_id=8.6.1, 30.03.2026,
ՀՀ վիճակագրական կոմիտե: «Աշխատանքի շուկան Հայաստանում», 2018-2024:
3. Massimiliano Mascherini. «Origins and future of the concept of NEETs in the European policy agenda», 2018, p. 503-529,
<https://academic.oup.com/book/26877/chapter/195940054> , 30.03.2026,
 4. International Labour Office. «What does NEETs mean and why is the concept so easily misinterpreted?», Technical Brief N 1, 2015, 16p.,
 5. International Labour Organization.
https://rshiny.ilo.org/dataexplorer81/?lang=en&segment=indicator&id=EIP_5EET_SEX_RT_A&ref_area=ARM, 30.03.2026,
 6. OECD. «Youth not in employment, education or training»,
<https://www.oecd.org/en/data/indicators/youth-not-in-employment-education-or-training-NEET.html>, 30.03.2026,
 7. World Bank Group. <https://databank.worldbank.org/metadataglossary/world-development-indicators/series/SL.UEM.NEET.ZS> , 29.03.2026.

“NEET” YOUTH AS A FACTOR OF SOCIO-ECONOMIC INSTABILITY

Aida Hovhannisyan

EUA, Chair of Economics and Management

aidahovhannisyan93@gmail.com

Abstract

One of the most pressing problems of modern society is the phenomenon of “NEET” youth (Not in Education, Employment, or Training), which refers to young people who are not engaged in work, education, or vocational training and whose existence can negatively affect the further economic and social development of the state.

The exclusion of youth from the labor market and persistently high levels of youth unemployment remain significant challenges, as young people—particularly in developing countries—often experience the consequences of the economic crisis. The development of policies aimed at reducing the number of NEET youth can play a crucial role in addressing these issues.

The significance of studying this cohort is further underscored by the fact that the exclusion of youth from both the labor market and the educational sphere can adversely impact not only the youth demographic itself, but also older age groups of the population in the future, evolving into a complex socio-economic issue.

ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

Consequently, in recent years, numerous researchers-including economists, sociologists, and psychologists-have brought this issue to the forefront, while statesmen and policymakers have focused their efforts on addressing the challenges of increasing youth integration into the labor market.

Keywords: Unemployment, economic activity, demographic crisis, limited economic opportunities.

Ներկայացվել է՝ 10.04.2026թ.

Ուղարկվել է գրախոսման՝ 27.04.2026թ.